

HET ETHISCH PEIL VAN...

Martin de Witte

Advocaten kunnen in ethisch netelige situaties belanden. Hoe gaan ze dan te werk? Hoe denken ze over hun normen en waarden?
Martin de Witte: 'Door de overheid niet altijd te gehoorzamen, kun je dingen ook ten goede veranderen. Door het kraken is men bijvoorbeeld anders gaan denken over de verdeling van woonruimte.'

Daniela Hooghiemstra

journalist

Mr. M.J. de Witte (40 jaar, ongetrouwd, twee kinderen, beëdigd 1988; Amersfoort) over zijn belangrijkste zaak

Belangrijk zijn ze allemaal. De meest spraakmakende zijn onze claim tegen de tabaksindustrie, de civiele zaak tegen de gemeente Enschede vanwege de vuurwerkcramp en de zaak tegen het ondeugdelijke implantaat-voorbehoedmiddel van Organon.

Met welke regels bent u opgevoed?

Ik ben gereformeerd opgevoed. Als kind werd mij al verteld dat ik een zondaar was. Je weet nooit of je het goed doet. Veel regels. Geen televisie kijken op zondag. Maar mijn ouders waren ook wel pragmatisch met de regelgeving. Zo hebben ze mij al vroeg door-drongen van het belang van het gebruik van voorbehoedmiddelen. Ze waren zelf jong ouders geworden en omdat ik nogal een onderzoekend type was, vonden ze dat ze mij moesten waarschuwen. Het besef van zonde is mij altijd vreemd geweest. Ik kan eigenlijk niet begrijpen dat mensen kunnen geloven.

Waarom niet?

Waar het denken ophoudt, begint het geloven. Bij mij is er dan gewoon niks meer.

Hoe bent u van uw geloof gevallen?

Op mijn zeventiende raakte ik marxistisch georiënteerd. Ik was altijd begaan met het lot van de zwakkeren. In de kerk hoorde ik nooit iets pro-arbeider. Na school kwam ik in een kraakpand terecht. Nou, dan is het met je geloof snel afgelopen. Voor mijn

'De rechtlijnigheid in het marxisme sprak mij inderdaad wel aan'

foto: Rodney Kersten

ouders was het wel even schrikken. Maar hun traditionele geloof is in de loop der tijd ook steeds meer verschoven naar het hindoeïsme en het boeddhisme.

En u stapte van het ene dogma in het andere?

De rechtlijnigheid in het marxisme sprak mij inderdaad wel aan. Ik ben in mijn denken en doen nog steeds rechtlijnig. Ik ben geen marxist meer, maar stem nog wel links.

Ik koop alleen biologisch-dynamisch vlees en het liefst ook onbespoten groenten.

Betrapt u uzelf vaak op onvolkomenheden?

Nee.

Wanneer heeft u zich voor het laatst schuldig gevoeld?

Kan ik mij niet herinneren. Ik twijfel niet vaak aan mijzelf. Daar mag ik mij gelukkig mee prijzen.

Hoe weet u of u het goed doet?

Dat merk ik omdat actie reactie uitlokt. Ik merk het dus aan mijn omgeving. Ik ben ook best wel eens ontevreden met mijn gedrag, hoor. Gisteren nog was ik met mijn vriendin bij de Parade [theaterfestival, red.] We moesten een uur in de hitte in de rij staan en toen we aan de beurt waren, waren de kaarten op. Dan slaag ik er dus niet in om de rest van de avond voor haar nog een beetje plezierig te zijn. Daarin vind ik mijzelf tekortschieten.

Welk spreekwoord of gezegde vat uw normen- en waardepatroon het best samen?

'A little less conversation, al little more action please.'

Lijkt u op uw vader en moeder?

Ik ben blij dat ik de verbale vaardigheden

‘Laat de gemeente Enschede maar een hoge rekening betalen, dan leren we er misschien nog wat van’

heb van mijn moeder, die enorm kletst. Mijn vader, die zich heeft opgewerkt van hulp bij een groenteboer tot boekhouder bij een groot bedrijf, is meer een doener. Ik heb van beiden iets. In mijn vak gebruik ik het praten om iets te doen.

Heeft u wel eens iemand geslagen?

Ja, een van mijn jongere broers, toen die mijn vader uitschold.

Verbaal vernederd?

Nee.

Bedrogen?

Nee.

Vindt u overspel een zonde?

Daar heb je het al, dat woord zonde.

Overspel is soms onvermijdelijk. Kwalijker, armoedig en laf, vind ik het om er tegen je partner niks over te zeggen.

Is het beter om je partner te kwetsen?

Dat is vervelend, maar ik vind per se dat het moet worden besproken. Wie A zegt, moet ook B zeggen.

Door wie laat u zich de wet voorschrijven?

Me, myself and I, en nog een paar anderen.

Wie zijn die anderen?

Mijn zoontje van elf is de laatste tijd erg aan het redeneren om iets gedaan te krijgen.

Soms moet ik hem gelijk geven. Ik rookte bijvoorbeeld en ben daar onder andere door zijn betoog dat je er dood aan gaat, mee opgehouden. Maar ik zeg soms ook: nu hebben we dit besproken en is het klaar. Je kunt niet aan de gang blijven. Mijn vriendin beïnvloedt mij, en collega's op kantoor houden mij soms ook wel tegen.

En de staat?

Nee. Als ik 's nachts op de snelweg 160 wil rijden, kan ik zelf die verantwoordelijkheid wel nemen. In het verleden heb ik regelmatig bezwaarschriften ingediend tegen verkeersboetes. Dan kwam zo'n boete bijvoorbeeld een halfjaar na dato. Hoe kan ik mij dan nog herinneren of ik daar toen wel reed? *U heeft niet veel op met de overheid?*

Mijn vertrouwen in de overheid is inderdaad niet groot. Burgemeester Mans van Enschede laat de boel in het honderd lopen, maar mag rustig blijven zitten. Door de overheid niet altijd te gehoorzamen, kun je

dingen ook ten goede veranderen. Door het kraken is men bijvoorbeeld anders gaan denken over de verdeling van woonruimte.

Maar er zijn grenzen. De Belastingdienst til ik bijvoorbeeld niet.

Betrapt u uzelf wel eens op luiheid?

Gelukkig wel.

Welke zaak heeft u tot dusver persoonlijk het meest aangegepen?

Als ik bij een zieke roker op bezoek ben die naar adem zit te snakken, grijpt mij dat aan. Maar ik hou eigenlijk altijd zoveel afstand dat ik niet echt persoonlijk betrokken raak.

Vindt u dat u door advocaat te zijn, een goed doel dient?

Zeker.

Waarom?

Met de zaken die ik doe, breng ik maatschappelijke veranderingen teweeg.

U heeft toch gewoon een winkel?

Zo zie ik dat niet. Ik kies zaken ook uit op de mogelijkheid om iets te veranderen. Door mensen hun recht te laten halen tegenover de grote macht van bedrijven of overheid, dien ik een maatschappelijk doel.

Is het ontstaan van een claimcultuur in Nederland een maatschappelijk doel?

Nou, het valt erg mee met die claimcultuur. Uit onderzoek is gebleken dat van claimcultuur in Nederland nauwelijks sprake is en dat het voordeel van claimcultuur bovendien is dat gebreken in de samenleving aan het licht komen. Laatst heeft een vrouw in Amerika miljoenen dollars gekregen omdat ze hete koffie van McDonald's over haar schoot had gekregen. Wat bleek? Ze maakten die koffie expres zo heet, zodat je niet kon proeven dat geen echte koffie werd gebruikt. Dus zei die rechter: 'Hoeveel besparen ze met zo'n truc? Keer dat dan maar uit aan die mevrouw'. De maatschappij wordt daar alleen maar beter van. Ik zeg dus: laat de gemeente Enschede straks maar een hoge rekening betalen, dan leren we er misschien nog wat van.

Zijn de mensen die u verdedigt allemaal goudeerlijk?

Nee, maar daar gaat het niet om. Een neo-nazi zal ik niet graag verdedigen. Maar het

gaat om de zaak. Als die neo-nazi een been heeft verloren vanwege een grove medische blunder die door een ziekenhuis in de doofpot wordt gestopt, verdedig ik hem.

Was de politiek geen geschikter vak voor u?

Ik heb vorig jaar even overwogen om voor GroenLinks of de SP de politiek in te gaan. Maar ik heb besloten dat het toch niks voor mij is. Je moet te veel compromissen sluiten. Dan haal ik mijn gelijk liever bij de rechter. *Bent u een goede vriend voor uw vrienden?* Ze kunnen mij altijd bellen, maar attent zal ik nooit worden.

Heeft u wel eens het gevoel dat u macht heeft over anderen?

Ja.

Associeert u dat gevoel met vrijheid?

Nee, met weten hoe je het kunt krijgen. Meewerken aan een tv-uitzending bijvoorbeeld over Organon. Dan gebeurt er wat, dan heeft die fabrikant een probleem.

Is dat een lekker gevoel?

Ach, dat weet ik niet. Ik heb daar eigenlijk geen speciaal gevoel bij. Ik heb liever gezag dan macht. Macht dwing je af. Gezag heb je. Mijn kantoor staat te boek als gezaghebbend. Zo wil ik het graag horen. ●

Ethisch peil: 7

De Witte is, zoals hij zelf zegt, 'rechtlijnig' in zijn denken. Zijn natuur sluit de dubbele moraal uit, wat hem betrouwbaar maakt. Tegenover zijn prijzenswaardige rechtlijnigheid staat echter het niet of nauwelijks toestaan van (zelf)twijfel. Dat kan leiden tot de neiging de (complexe) werkelijkheid te versmallen en in de rechte lijn te dwingen. Omdat vasthouden aan een rechte lijn met de hulp van een trechter geen bovenmenselijke inspanning vergt, komt De Witte uit op een nette 7.